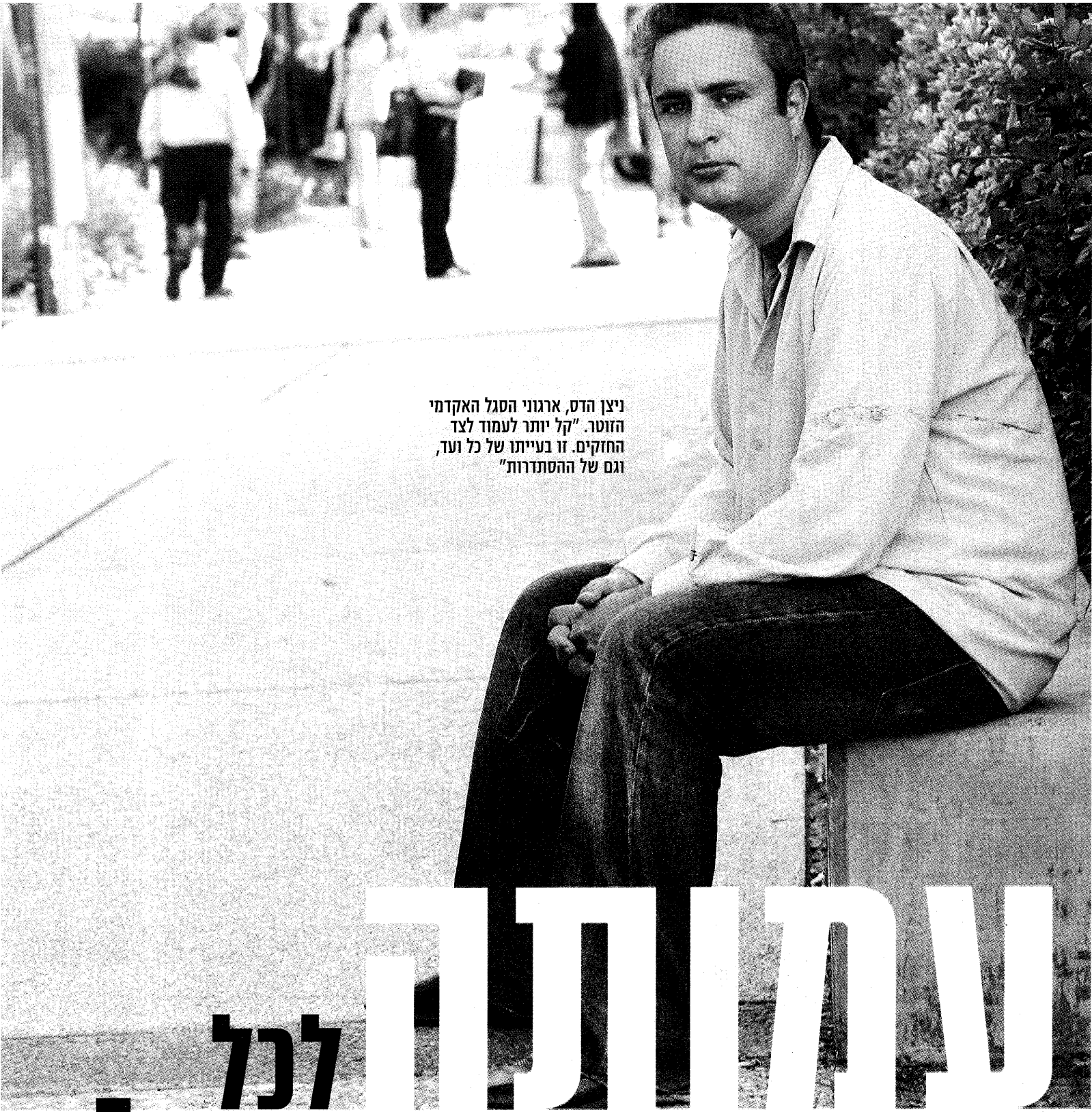

26.57x32.33	31	36	עמוד	הארץ - Marker Week	שבועון	31.03.2006	8853226	מסי
א93000 - עורך דין חי בר אל								

ניצן הדס, ארגוני הסגל האקדמי
 הזוטר. "קל יותר לעמוד לצד
 החזקים. זו בעייתו של כל ועד,
 וגם של ההסתדרות"

עמותות לכל פועל

השחיקה במעמדה של
 ההסתדרות והתמקדותה
 בייצוג הוועדים החזקים
 גורמות לפריחתן של עמותות
 המוקדשות לסיוע לעובדים
 הזוכים פחות לתשומת לב
 הוועדים החזקים, כמו עובדי
 קבלן ועובדים זרים

תצלום: אייל טואג

"לכני שוה ההסתדרות קיימה כמה משמרות מחאה למען המלצרים ובתי הקפה והמסעדות. יפה מאוד, אבל מה יצא מזה? קודחת"

מאת חיים ביאור

נ' היא עובדת ניקיון צעירה באוניברסיטת תל אביב. ש' הוא מאבטח ותיק באוניברסיטת חיפה, וע' – עובד גינון חרוץ באוניברסיטה העברית בירושלים. שלושתם, עובדים קשי יום שחגים סביב קו העוני, לא חלמו כי מי שיתגרב להשמיע את עקשת יהיו דווקא מתרגלים צעירים באוניברסיטת תל אביב שגדלו בהממה של המעמד הבינוני השבע.

ארגון הסגל האקדמי הוטר באוניברסיטת תל אביב קיים בשבע עשרה כנס, שהסעיף העיקרי בו היה בלתי שגרתי: תנאי ההעסקה של עובדי קבלן ועובדים לפי שעות בתפקידים שונים באוניברסיטה – החל בניקיון, גינון ושמירה ועד להסעדה ועבודות מינהליות. קבוצת עובדים זו, המונה כ-200 איש, כלל לא מתקרבת לקבלת זכויות המוקנות לעובדים "רגילים", וכמוכן – אינה מיוצגת על ידי ועד כלשהו. "החלטנו להקדיש חלק גדול מהכנס לנושא ההעסקה הפוגענית של עובדי קבלן ועובדים לפי שעות", אומר ניצן הרס, 35, תלמיד מחקר בפילוסופיה באוניברסיטת תל אביב, העומד בראש הפורום המתאם של ארגוני הסגל האקדמי הוטר באוניברסיטאות. "אף שמעולם לא הוסמכנו לייצג אותם, החלטנו להתייצב לצדם ולשמש להם פה מכיוון שהם נטושים לגודלם בלי שמישהו ידאג להם".

לדברי הרס, כשפעילי הפורום המתאם תיכננו את הכנס, עלתה הצעה להומוני נציג מההסתדרות כדי שינאם על מצב העובדים החלשים או שתתמך ידה נוכח כאלם. "אבל מיד גנזנו את הרעיון", הוא אומר. "במה זה יכול לעזור? מה להסתדרות ולעובדי קבלן ועובדים לפי שעות? הארגון הרי אינו מתעניין בהם".

חרשה במפה החברתית בישראל: מעמדה של ההסתדרות פחת והולך. אל החלל שנותר נכנסים ארגונים חרוזים הסתדרותיים ועמותות, הפועלים להגנת "העובדים החלשים": עובדי חברות כוח אדם, עובדים לפי שעות, עובדים ורים, עולים חדשים וגם עובדים התיירים שנתקעו מתחת לרף שכר המינימום.

"יותר ויותר עובדים בישראל נתונים במצוקה אמיתית, וזה אומר שאסור לי לפעול רק לפי השיקול של הצד של הסגל האקדמי הוטר", מסביר הרס. "ההסתדרות מתפקדת תוך קשיים, מכיוון שהיא גוף גדול, מורכב, עם מוקדי כוח שכל אחד מהם מושך לכיוון שלו".

"אזורים שעמיר פרץ, שהיה יו"ר ההסתדרות, דאג לזוועדים החזקים. לא נכון. הזוועדים החזקים דאגו לו. הם לא באמת נוקטו לו. לפני שנה החסי תדרות קיימה כמה משמרות מחאה למען המלצרים ובתי הקפה והמסעדות. יפה מאוד, אבל מה יצא מזה? קודחת".

סטודנטים למען עובדים

"מתחת למגדלי השן של האוניברסיטאות מתפ"שטת התופעה של עובדים שקשה להם להתקיים

כבכור מינימלי בגלל שיטות ההעסקה הנצלבניות, מוסיף הרס. "אני מתכוון לשתי קבוצות עובדים: האחת – אלה הנשלחים לעבודה באמצעות חברות קבלניות לכוח אדם, בעיקר חברות קטנות הנלחמות על כל פלח שוק; השנייה – עובדים המועסקים בשכר לפי שעות, ללא התנאים הסוציאליים המקובלים וללא הפרשות לקרן פנסיה".

לטענתו, ההעסקה של עובדים מן החוץ מצאה חן בעיני הנהלות האוניברסיטאות, בגלל עלותה הנמוכה. "בעבר עובדים ממעמד זה הועסקו בספריות כאר שפי ספרים מהשולחתי, או כמשדרים כמסייעים לעבודת המזכירות", מספר הרס. "כיום רבות מהספרניות מועסקות לפי שעות, וכך גם עובדים במקצור עות תחוקה".

הרס מרגיש כי ועד העובדים המינהליים של אוניברסיטת תל אביב, הפועל במסגרת ההסתדרות, דווקא עשה למען העובדים המועסקים לפי שעות והצליח להסדיר בעבורם תנאים סוציאליים וזכות לפנסיה – למורת רוחם של בכירי האוניברסיטה. "כיום שלמחרת ההסכם, איימו ראשי כמה יחידות ופקולטות באוניברסיטה בפיטורי העובדים הללו, מכיוון שעלות העסקתם התייקרה. ראשי הפקולטות הללו, הירועים כאבירי הצדק האבסולוטי, הם האחד ראים לכך שהעובדים לפי שעות מועסקים במעמד נחות כבר 15 שנה – והכל כדי לחסוך כמה שקלים".

סוגיה נוספת, שעליה מצביע הרס, היא המרצים מן החוץ הפועלים במכללות האקדמיות אך גם באוניברסיטאות. מרוב מבורים המובאים ממוסדות אקדמיים אחרים ומועסקים בעלות שכר נגר בה כרבע משכר המרצים המקבילים להם ובעלי הכביעות. "גם אם איננו מייצגים רשמית את אחת מהקבוצות שעליהן דיברתי, אסור לנו להישאר אדישים למצבן. תמיד קשה להילחם למען החלשים וקל יותר לעמוד לצד החזקים. זו בעייתו של כל ועד, וגם של ההסתדרות".

חשפת? פוסרת

לפני יותר מ-20 שנה חשפה מיה קור, עובדת בתנובה, אייטדרים כספיים ובראשם מעילה גדולה שביצע שלושה עובדים במחלקת החשבונות של החברה. קור התלוננה על הגניבה בפני מנהלי תנר בה, אך אלה העריפו התעלם מהגילוי במשך תקר פה ארוכה. הם אף ניסו לרמוז כי קור אינה שפויה ברעתה באמצעות חוות דעת פסיכיאטרית, שמתאחר יותר התגלתה לא אמינה. בסופו של דבר, אימתה המשטרה את הטענות של קור, השלושה הועמדו לדין, הורשעו בגניבת הכספים ונאלצו לעזוב את עבודתם בתנובה.

בתנובה החליטו לעשות מעשה נוסף: לפטר גם את מי שחשף את המעילה – קור – שביקשה את הגנת ההסתדרות. היא נפגשה עם מי שעמד אז בראש ארגון העובדים, ישראל קיסר, אך זכתה לכתף קרה. "איננו מטפלים בעובדים שחשפו שחיתות. זה לא בסדר היום שלנו", הסבירו לה עוררי. בתחילת שנת ה-90 החליטה קור לפעול בעצמה

כדי להגן על עובדים שעברו חוייה דומה. היא הקימה את עמותת עוגן להגנה על עובדים שפוטרו לאחר שחשפו שחיתות במקומות עבודתם, בעיקר מהמגזר הציבורי. העמותה, הפועלת מתוך רירתה הצנועה של קור בתקציב מינימלי, זכתה להכרה ציבורית על ידי נשיא המדינה לשעבר עוז ויצמן, שפוטס בריומוס, ח"כים, משפטנים ואנשי אקדמיה, לאחר שהצליחה למנוע פיטורים או להחזיר לעבודה עשרות עובדים שכל חטאם היה שחשפו מעשים מכריזים וגניבות במקומות עבודתם.

"ידיה של ההסתדרות כבולות", טוענת קור. "כיום המועברים שפוטרו משום שחשפו מעשי שחיתות פונים אלינו לאחר שהתאכזבו מיכולתה לסייע להם". לדבריה, המקרה של משה חוות, פקח ברכבת שפוטר מעבודתו לאחר שהתריע על מתחלי טיחות ועל נהגי קטרים חסרי הכשרה מתאימה, הוא אופייני – חוות ציפה כי ההסתדרות תתייצב לצדו, אך מי שנאבק בו היה ועד עובדי הרכבת – הפועל במסגרת ההסתדרות.

"במקום להתמקד במטרה שלשמה היא קיימת – הגנה על עובדים – ההסתדרות מוצאת עצמה עוסקת בשימור הכוח שלה באמצעות טיפוח הזוועדים החזקים", טוען עו"ד חי בריאל, חבר הנהלת עוגן. לדבריו, במקרים רבים ועדים גדולים הפועלים במסגרת ההסתדרות אינם מעוניינים לספק הגנה לעובד חבר רד שחשף שחיתות במקום העבודה. "עובדים המגישים תביעות משפטיות נגד הנהלת החברות כשל פגיעה במעמדם, מצריפים לעיתים קרובות לתביעתם את הזוועדים כנתבעים מכיוון שהם בטוחים כי הזוועדים והנהלות חד הם", מסביר בריאל. "זה לא תמיד נכון, אך רי במקרים בודדים של שיתוף פעולה בין הוועד להנהלה שבהם העובד חבר רד נפגע כדי ליצור תחושה כזו".

לטענת בריאל, ועדים אינם אוהבים עובדים החרי

עו"ד חי בריאל, הנהלת עוגן: במקום להתמקד רק במטרה שלשמה היא קיימת – הגנה על עובדים – ההסתדרות מוצאת את עצמה עוסקת בשימור הכוח שלה באמצעות טיפוח הזוועדים

עמותות הפועלות למען עובדים

העמותה	תחום פעילות
הלב	תנועה למלחמה בעוני – עמותה הנתנדבותית של סטודנטים
קול העובד	טיפול בעובדים ובמובטלים ערבים
מען	סיוע לעובדים ערבים
מנגלי צדק	סיוע לעובדי חברות קבלניות ללא ולנוער עובד
שדולת הנשים	טיפול בזכויות נשים בעבודה
טבקה	סיוע לאזרחים ממוצא אתיופי
האגודה לזכויות האזרח	למען זכויות עובדים
הקליניקות לרווחה ומשפט באוניברסיטת ת"א ובאוניברסיטה העברית	נושאים חברתיים בהם זכויות עובדים
מחויבות לשלום ולצדק חברתי	זכויות מובטלים
קול העובד	הגנה על זכויות עובדים, ישראלים חרים שחיתות
עוגן	הגנה על עובדים שפוטרו לאחר שחשפו מעשי שחיתות
נועה	למען נשים עובדות
אתר	משפטיות למען צדק חברתי
צנטוריון	יוצאי חבר המדינות למען עובדים בתפקידי שמירה ואבטחה
פורום ארגוני הסגל הוטר באוניברסיטאות	הגנה על עובדים חלשים ופעילות באקדמיה

